

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Vanemlik Vastutus – Lapse Isikuhooldusõigus Ja Suhtlusõigus](#) Northern Ireland

Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

Põhja-Iirimaa

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus” igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?

1995. aasta (Põhja-Iirimaa) lastekaitsemääruses on vanemlik vastutus määratletud kui kõik õigused, kohustused ja volitused ning kogu vastutus, mis on lapsevanemal seaduse järgi lapse ja tema vara suhtes. Määruses ei ole loetletud, millised need õigused ja kohustused on. Siiski on tunnustatud, et vanemliku vastutusega isikutel on

- kohustus last kaitsta, talle kodu pakkuda ja tema eest hoolitseda;
- võime määrata, kus laps peaks elama;
- võime otsustada, kes võib lapsega suhelda;
- kohustus tagada lapse haridus;
- õigus anda nõusolek passi andmiseks;
- kohustus tagada ravi või abi ning õigus nõustuda sellise ravi või abiga;
- õigus lapsele nimi panna;
- õigus tagada lapsele usuõpetus.

Vanemlikku vastutust tuleks alati kasutada lapse parimates huvides ja enne olulise otsuse vastuvõtmist tuleks konsulteerida kõigi vanemliku vastutusega isikutega. Kui kokkulepet ei õnnestu saavutada, võidakse paluda probleem lahendada kohtul.

2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?

Kui lapse vanemad olid tema sünnihetkel omavahel abielus, on mõlemal tema eest vanemlik vastutus.

Kui lapse vanemad ei olnud tema sünnihetkel omavahel abielus, on emal lapse eest vanemlik vastutus automaatselt ja isa võib vanemliku vastutuse omandada järgmiselt:

- emaga abielludes;
- paludes kohtul teha tema kasuks vanemlikku vastutust käsitleva määruse;
- sõlmides emaga vanemliku vastutuse kokkuleppe (vt 5. küsimus) või
- registreerudes lapse isana (see kehtib ainult sündide kohta, mis on Ühendkuningriigis registreeritud pärast 15. aprilli 2002).

Kui vallaline isa on vanemliku vastutuse omandanud kohtumääruse, kokkuleppe või registreerimise teel, saab selle vastutuse lõpetada ainult kohtu määrusega.

Kui kohus annab vallalisele isale lapse elukohta käsitleva määruse, peab kohus tegema tema kasuks ka vanemlikku vastutust käsitleva määruse, kui tal muidu ei oleks vanemlikku vastutust olnud.

Muu isik kui vanem võib omandada vanemliku vastutuse lapse eest kohtuotsuse alusel.

3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?

Isikul, kellel on lapse eest vanemlik vastutus, ei ole võimalik seda vastutust loovutada ega üle anda. Ta võib siiski korraldada, et keegi teine teostab seda vastutust tema nimel.

Lisaks sellele võib muu isik kui vanem omandada vanemliku vastutuse lapse eest kohtumääruse abil (näiteks elukohta käsitlev määrus, erakorralise kaitse määrus või hooldusmäärus).

Üldjuhul ei kaota vanem vanemlikku vastutust lapse eest automaatselt lihtsalt seetõttu, et keegi teine selle omandab. Lapsendamismäärusega antakse vanemlik vastutus siiski bioloogilistelt vanematelt lapsendajatele.

Kui vanemal on lapse eest vanemlik vastutus, võib ta määrata enda surma puhuks teise isiku lapse eestkostjaks.

4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad abielu lahutada või elavad lahus?

Vanemlik vastutus lapse eest jätkub ka pärast lahutust ja on piiratud ainult selles osas, milles vanemate või vanemate ja kolmandate isikute vahelisi küsimusi reguleeritakse vabatahtliku kokkuleppe või kohtumäärusega.

5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?

Kui vanemad ei ole abielus, on neil võimalik sõlmida vanemliku vastutuse kokkulepe. See peab olema

- 1996. aasta (Põhja-Iirimaa) lastekaitse-eeskirjadega ([vanemliku vastutuse kokkulepe](#)) ettenähtud vormis;
- tõendatud ja
- esitatud koos kahe koopiaga aadressil Office of Care and Protection in the Royal Courts of Justice, Chichester Street, Belfast, BT1 3JF.

Kui vanemad olid abielus, kuid asusid lahus elama või lahutasid, võivad nad kokku leppida, kuidas nad oma vanemlikke kohustusi täidavad, ja lasta teha sellest kokkuleppest kohtumääruse, mida võib hiljem muutunud asjaolude arvesse võtmiseks muuta.

6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?

Põhja-Iirimaa on mitmesuguseid asutusi, mis pakuvad lepitusteenuseid ja saavad aidata vaidlusi sõbralikult lahendada. Teavet leiate järgmistelt veebisaitidelt: [Ühendkuningriigi perelepitajate kolleegium](#) (UK College of Family Mediators), [perelepitus Põhja-Iirimaa](#) (Family Mediation Northern Ireland), [lastekaitseorganisatsiooni Barnado's Põhja-Iirimaa haru](#) (Barnado's Northern Ireland), [peretoetus Põhja-Iirimaa](#) (Family Support Northern Ireland), [vaidluste lahendamise teenistus Põhja-Iirimaa](#) (Dispute Resolution Service Northern Ireland) ja [vahendus ja nõustamine Põhja-Iirimaa](#) (Mediation and Counselling Northern Ireland).

7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?

Põhja-Iirimaa kohtutel on ulatuslikud volitused ja täpsemalt saavad nad lahendada probleeme, mis on seotud järgmisega:

- lapse äraviimine Põhja-Iirimaaalt;
- elukoht (kus ja kelle juures laps peaks elama);

- suhtlus (millal, kus ja kellega võib laps suhelda);
- finantskord;
- haridus;
- usuõpetus;
- ravi;
- lapse vara haldamine.

8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?

Kohtud on tunnistanud vajadust võimaluse korral paindlike ja praktiliste kokkulepete tegemise järele. See tähendab, et kui lapse eest hoolitseb üks vanem, peab see vanem suutma vastu võtta otsuseid, mis tuleb vastu võtta ajal, kui laps on tema hoole all.

Samal ajal eeldatakse, et olulisemad otsused arutatakse teise vanemaga läbi ja lahendatakse sõbralikult. Kui kokkuleppele siiski ei jõuta, võib kohus anda määruse konkreetse küsimuse kohta (mis selle konkreetse küsimuse lahendab) või teatavate tegude keelamise määruse (milles täpsustatakse otsuse liik, mida ei saa ilma kohtu nõusolekuta teha).

Kui lapse suhtes kehtib elukohta käsitlev määrus, ei tohi keegi põhjustada olukorda, kus last tuntakse teise perekonnanime all, ega teda ühendkuningriigist ilma iga vanemliku vastutusega isiku kirjaliku nõusolekuta või kohtu nõusolekuta enam kui üheks kuuks ära viia.

9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?

Kui laps on ühe vanema juures, teeb see vanem nõutavad rutiinsed otsused. Suuremate otsuste tegemisel eeldatakse siiski teise vanemaga konsulteerimist.

10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?

Tavaliselt tuleks vanemliku vastutuse andmise määruse taotlus esitada perekonnaasjade kohtule. Kui teises kohtus on pooleli muud perekonnaasju käsitlevad menetlused, mis on lapsega seotud, võib taotluse esitada sellele kohtule.

Perekonnaasjade kohtus alustatud menetlused võib mitmel põhjusel üle anda perehoolduskeskusele või kõrgele kohtule (näiteks kui need on keerukad või hõlmavad üldist huvi pakkuvat küsimust).

Kohtute aadressid ja telefoninumbrid leiate [Põhja-lirimaa kohtuteenistuse](#) veebisaidilt.

On teatav arv vorme, mis tuleb täita ja esitada vastavale kohtukantseleile. Enamiku puhul neist on tegemist standardvormidega. Kohtu kantseleist on võimalik saada vormide blankette ja juhiseid nende täitmiseks. Kohtutöötajad ei saa siiski anda õiguslast nõu või öelda teile, mida te peate kirjutama. Tasuda tuleb ka kohtulõiv.

11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?

Taotluse esitamisel määrab kohtukantselei kohtuistungiku kuupäeva ja sellest teatatakse teisele poolele. Kui asja ei ole enne kohtuistungiks määratud kuupäeva lahendatud, kuulab magistraadikohtunik või kohtunik esitatud tõendid ära ja teeb otsuse. Vanemliku vastutuse saamiseks kiirmenetlust ei kasutata.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Teil on õigus taotleda tasuta õigusabi. Rahalise abi (kui seda antakse) suurus oleneb rahaliste vahendite hinnangust. Ent isegi juhul, kui teid hinnatakse abikõlblikuks, peate võib-olla ikkagi tegema kulude katteks rahalise makse. Kokkuleppel võib selle makse õigusteenuste ametile tasuta teatud aja jooksul. Lisaks rahalise abikõlblikkuse kriteeriumile peate läbima ka põhjendatuse kontrolli, st peab olema piisavalt alust menetluse algatamiseks või enda kaitsmiseks ning kõiki asjaolusid arvestades peab selline tegutsemine olema mõistlik.

13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?

Edasikaebus on võimalik esitada

1. perekonnaasjade kohtust perehoolduskeskusele ja
2. perehoolduskeskusest kõrgele kohtule

määruse andmise või sellest keeldumise kohta.

Edasikaebuse korral võib kõrge kohus poole taotlusel formuleerida õigusküsimused apellatsioonikohtu arvamuse saamiseks. Muul juhul on kõrge kohtu otsus lõplik.

Apellatsioonikohtu otsus kõrge kohtu esitatud asjas on lõplik.

14 Teatavatel juhtudel võib osutada vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt muult ametiasutuselt vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist. Milline on menetluse kord sellisel juhul?

Vanemliku vastutuse teostamisega seotud konkreetse küsimuse lahendamiseks võib esitada taotluse perekonnaasjade kohtule (kus käsitletakse enamikku lastega seotud asju). Kontaktandmed on esitatud eespool.

15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetak?

Nõukogu määrus (EÜ) nr 2001/2003 (Brüsseli IIa määrus) sisaldab sätteid, mis käsitlevad ühes liikmesriigis tehtud vanemliku vastutuse teostamist käsitlevate teatavate otsuste täitmisele pööramist teises liikmesriigis.

Otsus peab olema kuulutatud selles teises riigis täitmisele pööratavaks. Põhja-lirimaal peate taotlema otsuse registreerimist kõrges kohtus.

16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Tunnustamise peaksite vaidlustama teise liikmesriigi kohtus selles kohtus kohaldatava menetluse kohaselt.

17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri kodakondsusega?

Menetlus tuleb algatada selle kohtu alluvuses, kus on lapse harilik viibimiskoht.

Kui Põhja-lirimaa kohus otsustab, et ta on pädev asja menetlema, kohaldab ta Põhja-lirimaa seadusi.

See veebileht on osa portaalist „Teie Euroopa“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

■ Viimati uuendatud: 11/08/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.